

บทที่ 5

แนวคิดและทฤษฎีของนักคิดนักปรัชญา กลุ่มที่เรียกร่องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศ ตามแนวทางแบบกลาง ๆ หรือแนวทางปฏิรูป

ทัศนะของนักคิด นักปรัชญาที่เรียกร่องสิทธิเสมอภาคที่มีแนวคิดแบบกลาง ๆ ที่จะพิจารณาในส่วนนี้คือทัศนะของ เพลโต แมรี โวลสโตนคราฟท์ จอห์น สจวต มิลล์ และเบตตี ฟรีเด็น

5.1 เพลโต

เพลโต (Plato, 428-348 ก่อน ค.ศ.) นักปรัชญากรีกคนสำคัญที่ความคิดของเขามีอิทธิพลต่อปรัชญาตะวันตกอย่างมาก ในงานเขียน REPUBLIC เพลโตได้เสนอว่า ผู้หญิงควรจะต้องมีฐานะเท่าเทียมชาย ผู้หญิงควรมีสถานะบทบาทที่เหมาะสมในทั้ง 3 ชั้นของสังคม คือชนชั้นอาชีพ ผู้พิทักษ์หรือนักรบ และนักปกครอง โดยเพลโตได้แสดงความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศไว้ในประเด็นของการเลี้ยงดูและการศึกษาเป็นสำคัญ

เพลโตเห็นว่าในสังคมที่เป็นอยู่นั้น เราได้มีการแยกเพศกันมากไป ทั้งสองเพศต้องแบ่งงานกันทำ ในทัศนะของเขา ความเท่าเทียมกันทางเพศนั้นเป็นสิ่งที่มิได้และน่าจะให้มิ เพลโตเชื่อว่าธรรมชาติที่แท้จริงหรือธรรมชาติดั้งเดิมของหญิงและชายนั้นเท่ากัน ในขณะเดียวกันเขาก็เชื่อว่าหญิงกับชายนั้นมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยอย่างหนึ่งที่เขาเห็นและปฏิเสธไม่ได้ก็คือความจริงที่ว่าผู้ชายเป็นฝ่ายกระทำในการให้กำเนิดและเป็นฝ่ายได้บุตร ในขณะที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายตั้งท้องอุ้มท้อง อย่างไรก็ตาม เขาก็เห็นว่าความแตกต่างกันอันเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงของความแตกต่างทางสรีระนั้นมิได้เป็นเหตุผลหรือข้ออ้างที่ทำให้หญิงต้องได้รับการศึกษาที่ต่างจากชาย

และหากว่าเราจะมองถึงธรรมชาติในส่วนที่ถือกันว่าเป็นความสามารถพิเศษหรือพรสวรรค์ (gifted) แล้ว มันก็ไม่อาจใช้เป็นคำอธิบายหรือข้ออ้างเพื่อบอกว่าผู้หญิงนั้นด้อยกว่าชาย เพราะผู้หญิงก็มีความสามารถพิเศษหรือพรสวรรค์ในบางด้านที่เหนือกว่าชายเช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พรสวรรค์นั้นเป็นสิ่งที่มักมีกันทั้งสองเพศ ดังนั้นงานต่าง ๆ นั้นก็ไม่ควรจะมีงานใดที่ทำเพราะความเป็นบุรุษเพศหรือสตรีเพศ และงานใดที่เป็นงานของผู้ชายก็จะเป็นงานของผู้หญิงได้ด้วยเช่นกัน แต่โดยทั่วไปเท่าที่เป็นมาและเป็นอยู่นั้น เราไม่ได้ถือปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว ซึ่งหากมองในแง่ของเหตุผลแล้วมันก็เป็นการพัฒนาธรรมชาติและไม่ต้อง

เพลโตจึงเสนอความคิดและข้อโต้แย้งเพื่อที่จะให้มีการเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เสมอภาคแก่ทั้งชายและหญิงโดยมองในแง่ที่ว่า การให้ผู้หญิงเป็นทหารหรือผู้พิทักษ์ (guardian) และผู้ปกครองได้นั้นเป็นการใช้กำลังคนให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น เพราะถ้าเราจะพัฒนาและใช้แต่เฉพาะกำลังสติปัญญาความสามารถของผู้ชายแล้ว ผู้ชายที่ฉลาดอาจมีจำนวนน้อย คนที่มีคุณสมบัติต่ำหรือไม่ดีถึงขั้นก็อาจจะได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ที่ได้รับตำแหน่งด้วย แต่หากเราให้การศึกษาการเลี้ยงดูแก่ผู้หญิงอย่างเสมอภาคกับผู้ชายแล้ว มันก็จะเป็นการพัฒนาศักยภาพ กำลังปัญญา และความสามารถของคนอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็หมายความว่ารัฐจะมีปริมาณของคนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานกับตำแหน่งหน้าที่ให้เลือกมากขึ้น และด้วยนัยนี้เอง รัฐก็จะได้ผู้ที่มีคุณสมบัติและคุณภาพดีเยี่ยมจริงๆ เท่านั้นในการทำหน้าที่ปกครองดูแลสังคม การสนับสนุนความเสมอภาคระหว่างเพศของเพลโตนั้นอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงผลดีและผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่ที่จะบังเกิดขึ้นแก่รัฐเป็นสำคัญ

สำหรับการศึกษาที่เสมอภาคที่เพลโตกล่าวถึงนั้นคือการศึกษาให้ผู้หญิงได้รับการศึกษาทางดนตรี (music) และกายบริหาร (gymnastics) เหมือนกันกับผู้ชาย โดยกายบริหารอันเป็นการศึกษาทางกายที่หมายรวมถึงเรื่องของโภชนาการ ความรู้จักประมาณ หลีกเลี้ยงอาหารที่ไม่ดีและการยุ่งเกี่ยวทางเพศนั้นจะทำให้ร่างกายแข็งแรงและฝึกให้ก้าวร้าว ส่วนดนตรีอันหมายรวมถึงศิลปะ วรรณคดี ปรัชญา เพลงนั้นก็เป็นการศึกษาและขัดเกลาทางวิญญาณ ทำให้เกิดความปรารถนาและความรักในระเบียบ รักความงามและเป็นคนอ่อนโยน เนื่องจากลักษณะของผู้พิทักษ์ที่ดินเพลโตเห็นว่าควรจะเป็นลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างความแข็งแรง ว่องไว ปราดเปรื่อง ความก้าวร้าว และความอ่อนโยน เป็น

ความพอดี เพราะผู้ที่จะเป็นผู้ปกครองได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีลักษณะเข้มแข็งและสุภาพรวม อยู่ในตัวอย่างเหมาะสม

นอกจากนั้นแล้ว เพลโตยังเสนอแนะว่าถ้าจะให้ผู้หญิงมีอิสระในการทำงานสาธารณะ แล้ว ผู้หญิงจำเป็นจะต้องอิสระจากภาระหน้าที่ที่จะต้องเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้นเพลโตจึงพูดถึง การทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศโดยการจัดการให้สังคมในอุดมคตินั้นเป็นสังคมที่ ถือว่าเด็กเป็นสมบัติร่วมของสังคม ผู้หญิงจะเป็นสมบัติร่วมกันของผู้ชายทุกคน รัฐจะมีบทบาทในการควบคุมและจำกัดการผสมพันธุ์ทั้งของพลเมืองโดยทั่วไป และในการผสมพันธุ์ ในหมู่ผู้พิทักษ์เพื่อให้ได้ลูกที่ดีที่สุด โดยชายที่มีความสามารถในหน้าที่มากจะได้มีโอกาส เป็นพ่อมากกว่าคนอื่น ๆ และเด็กที่เกิดมานั้นจะถูกแยกไปจากแม่ ให้ไปอยู่กับคนเลี้ยง เพื่อที่แม่จะได้กลับไปทำงาน ทำหน้าที่ของตนได้ทันทีและเมื่อถึงเวลา ผู้เป็นแม่ทั้งหลายก็ มาให้นมพวกเด็ก ๆ โดยที่แม่จะไม่มีโอกาสรู้ว่าเด็กคนไหนเป็นลูกของตน เด็กเองก็จะ ไม่รู้ว่าใครเป็นพ่อเป็นแม่ เด็กจะเรียกผู้ใหญ่ในสังคมนั้นเป็นพ่อ แม่ และทุกคนในรัฐก็จะ เป็นพี่เป็นน้อง เป็นลูก เป็นพ่อเป็นแม่กัน ทุกคนจะได้รับความทุกข์ความสุขเหมือนกัน มี ทรัพย์สินสมบัติและครอบครัวร่วมกัน

ความคิดของเพลโตในการจัดการเรื่องนี้ หากพิจารณาในแง่ผลแล้วอาจจะดี แต่ ในแง่ของความรู้สึกแล้วดูจะไม่ละเอียดอ่อนงดงาม และก็ดูจะไม่มีความเป็นมนุษย์สักเท่าไรนัก อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่อาจเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ

5.2 แมรี โวลสโตนคราฟท์

แมรี โวลสโตนคราฟท์ (Mary Wollstonecraft, 1759-1797) สตรีชาวอังกฤษ เกิดในกรุงลอนดอน โวลสโตนคราฟท์นั้นถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกความคิดเรื่องความเสมอภาค ระหว่างเพศและเป็นคนแรกที่เสนอปัญหาของผู้หญิงอย่างเป็นระบบ แม้ว่าในศตวรรษที่ 18 จะมีทั้งชายและหญิงที่พูดถึงความเสมอภาคระหว่างเพศบนพื้นฐานของความคิดใหม่ แต่ ก็ไม่มีผู้ใดทำอย่างจริงจังและเป็นหลักเป็นฐานอย่างของโวลสโตนคราฟท์ หนังสือ "การ พิทักษ์สิทธิสตรี" (A Vindication of the Rights of Women) นั้นนับเป็นงานเขียนชิ้นแรก ที่เกี่ยวกับแนวความคิดในการต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรี

"การพิทักษ์สิทธิสตรี" นั้นกล่าวถึงภาวะของผู้เบาปัญญา (ignorance) บนภาวะที่สตรีถูกปฏิบัติต่อเยี่ยงทาส (servility) โดยการสั่งสอนอบรมและขนบธรรมเนียม

ประเพณีของสังคม เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าการที่สังคมปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างไม่ถูกต้องนั้นจะเป็นผลเสียสะท้อนกลับมาสู่สังคมเอง และหากว่าสังคมได้แก้ไขให้ผู้หญิงได้มีเสรีภาพเสมอภาคกับผู้ชายในทุกๆ ทางแล้ว ผู้หญิงก็จะพัฒนาเป็นคนที่มีความเฉลียวฉลาด และสามารถได้เช่นเดียวกับผู้ชายเช่นกัน

ความคิดหลักในงานเขียนของโวลสโตนคราฟท์ก็คือการยืนยันว่าสิ่งแรกและอันดับแรกของผู้หญิงเป็นนั่นคือมนุษย์ ไม่ใช่สิ่งมีชีวิตอยู่เพื่อตอบสนองทางเพศ¹ และด้วยเหตุนี้เองเป้าหมายของสตรีนั้นจะต้องเป็นเป้าหมายของการมีอยู่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ (human) ไม่ใช่เป้าหมายในฐานะที่เป็นหญิง (female)

โวลสโตนคราฟท์เห็นว่า สตรีเป็นมนุษย์ เป็นผู้ที่มีเหตุผล (rational creatures) สตรีจึงมีสิทธิโดยธรรมชาติ (natural rights) เช่นเดียวกับบุรุษ และด้วยเหตุผลที่ว่าสตรีเป็นมนุษย์สามารถดูแลปกครองตัวเองได้ สตรีจึงควรจะมีอิสระมีเสรีภาพที่จะทำตามที่ตนปรารถนาและรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง

ในประเด็นที่เกี่ยวกับคุณธรรมนั้น โวลสโตนคราฟท์เห็นว่าเหตุผลเท่านั้นที่จะเป็นมาตรฐานกำหนดคุณธรรมของมนุษย์ไม่ว่าเพศหญิงหรือเพศชาย² โวลสโตนคราฟท์เชื่อว่าหากผู้หญิงไม่มีเสรีภาพที่จะเลือกและทำตามที่ตนปรารถนาแล้ว คุณธรรมก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะการทำดีเพื่อให้เห็นคนอื่นเห็นว่าเราเป็นคนดีนั้น โวลสโตนคราฟท์บอกว่าเหมือนกับผู้หญิงเสเพลที่ทำตัวให้คนอื่นเห็นและเข้าใจว่าเป็นผู้หญิงดี การทำดีโดยถูกค่านิยมของสังคมบีบบังคับหรือทำด้วยความจำเป็นนั้นไม่อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำที่มีคุณค่า การทำดีเพราะเห็นและเข้าใจว่าดี กับการทำดีเพื่อให้เห็นคนอื่นเห็นว่าตนเป็นคนดีนั้นต่างกันโดยสิ้นเชิง และการทำดีในลักษณะหลังนั้นไร้ความหมาย อีกทั้งยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นคุณธรรม หากการรักษานวลสงวนตัว การรักษาความบริสุทธิ์ ความซื่อสัตย์ของหญิงนั้นเป็นเพราะถูกผู้ชายหรือค่านิยมในสังคมบีบบังคับให้ต้องทำ เพราะถ้าไม่เช่นนั้นจะถูกมอง

¹ "Women are first and foremost human beings and not sexual beings" จาก J. Charvet, *Feminism*, op. cit., p. 15.

² อมรสิริ สันต์สุรติกุล และ จิรติ ดิงศภัทย์, *Feminism : จากก้าวแรกจนถึงวันนี้*, อ่างแล้ว, หน้า 18.

ว่าเป็นหญิงไม่ดีแล้ว การทำดีนั้นจะเรียกว่าเป็นคุณธรรมได้อย่างไร การทำดีที่มีคุณค่าอย่างแท้จริงนั้นจะต้องเป็นการทำโดยอิสระ คือเป็นผลจากการเลือกอย่างเสรีของบุคคล

ในเรื่องของสติปัญญาความสามารถนั้น โวลสโตนกราฟท์ไม่ยอมรับทัศนะที่ว่าผู้หญิงมีความฉลาดและความสามารถน้อยกว่าชาย แม้ว่าสังคมในสมัยของเธอจะเป็นเช่นนั้นก็ตาม เธอเชื่อว่าผู้หญิงดูดีน้อยกว่าชายก็เพราะสังคมขนบธรรมเนียมประเพณีทำให้เป็นมันไม่ได้เป็นไปโดยธรรมชาติ กล่าวคือ ผู้หญิงถูกเลี้ยงมาให้อ่อนแอ ปวกเปียก (physically feeble) ให้สนใจแต่ในเรื่องของรูปร่างหน้าตา พวกเขาถูกสอนมาตั้งแต่เด็กว่าคุณค่าของผู้หญิงนั้นอยู่ที่ความสวย ผู้หญิงจะต้องมีผู้ชายเป็นที่หวังที่พึ่ง ซึ่งก็เป็นเพราะผู้หญิงถูกมองว่าการมีอยู่ของเธอนั้นมีอยู่ในฐานะเพศหญิง เป็นสิ่งสนองความต้องการทางเพศ (sexual beings) ไม่ใช่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ ผู้หญิงถูกสอนให้อ่อนโยน ว่าอ่อนส่อนง่าย เจ้าอารมณ์ ผู้หญิงถูกฝึกให้ปรนนิบัติชาย ให้ใช้ความสวยงามและเสน่ห์มารยาทหญิงดึงดูดชาย

โวลสโตนกราฟท์ยกลักษณะนิสัยของผู้หญิงที่หลงใหลในเสื้อผ้าและเครื่องถนิมพิมพาภรณ์มาวิเคราะห์ว่าเป็นเพราะผู้หญิงถูกปิดกั้นไม่มีโอกาสได้พัฒนาในทางปัญญา ไม่มีโอกาสหาความพึงพอใจทางด้านนี้ เธอจึงหาทางออกและชดเชยด้วยการหันไปให้ความสนใจ หรือให้ความสำคัญอย่างมากกับร่างกายและการตกแต่งประดับประดาให้สวยงาม และยังเมื่อผู้ชายมองผู้หญิงในฐานะเป็นสิ่งประดับและให้คุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความสวยงาม ผู้หญิงก็จะยิ่งพยายามทำตัวเองให้สวยงามเพื่อให้เป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม เมื่อความคิดจิตใจของผู้หญิงถูกลดทอนให้หายไปโดยลักษณะนี้ ผู้หญิงจึงเบาปัญญา อ่อนแอ และต้องพึ่งพาผู้อื่น และที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะผู้ชายให้ความสนใจผู้หญิงแต่ในทางร่างกาย โดยละเลยและมองข้ามความสามารถทางปัญญาและจิตใจ ผู้หญิงจึงขาดการกระตุ้นให้สนใจและเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาตนในด้านนี้

โวลสโตนกราฟท์คิดว่าทำไมพัฒนาในด้านจิตใจและสติปัญญาของผู้หญิงนั้นเกิดจากการกดขี่ของผู้ชาย โดยการกดขี่นั้นเป็นไปในแง่ของการสนใจและประเมินคุณค่าเธอด้วยร่างกาย ความสวยงาม และละเลยที่จะมองผู้หญิงในด้านของจิตใจ สติปัญญาความสามารถ นอกจากนี้แล้ว ผู้ชายยังกดขี่ผู้หญิงในแง่ของการปฏิบัติต่อเธอในลักษณะที่เป็นผู้ไม่เสมอภาค ดังจะเห็นได้จากเกณฑ์ความประพฤติและเกณฑ์จริยธรรมทางเพศที่เป็นมาตรฐานสองชั้น (double standard) และท้ายที่สุด ผู้ชายยังกดขี่เธอในแง่ของการใช้อำนาจให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายที่ต้องปฏิบัติตามที่ผู้ชายต้องการและคาดหวังโดยไม่มีข้อแม้ ทั้ง ๆ

ที่โดยธรรมชาติแท้จริงแล้ว ผู้หญิงเป็นผู้ที่มีเหตุผล เสรีและมีศักยภาพที่จะพัฒนาเหมือนกับผู้ชาย³ การที่ผู้หญิงเป็นอยู่อย่างที่เป็นอยู่ คือถูกทำให้ล้าหลัง ต่ำลง (degradation) ก็เพราะสังคมได้ทำให้พวกเธอมีทัศนคติและความคิดที่ผิดเกี่ยวกับธรรมชาติของตนเอง

นอกจากการชี้ว่าชนบทรรมนิยม ความคิด ความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมนั้นจะเป็นสิ่งที่มีผลต่อการกำหนดบุคลิกลักษณะคุณสมบัติของผู้หญิงแล้ว โวลสโตนคราฟท์ยังเห็นว่าการศึกษานั้นก็เป็นอีกอย่างหนึ่งที่มีส่วนเช่นกัน เนื่องจากการศึกษาของผู้หญิงนั้นจะไม่ให้ความสำคัญในเรื่องความคิดความเข้าใจ พวกเธอขาดการฝึกและการพัฒนาการจัดลำดับขั้นตอนทางความคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่มีผลในการสร้าง พัฒนาความเข้าใจ และคิดในสิ่งที่เป็นสากล ความคิดและสติปัญญาของผู้หญิงจึงคับแคบ และสิ่งที่มีผลเสียมากไปกว่านั้นก็คือการที่ผู้หญิงได้รับนั้นเน้นในเรื่องของความรู้สึก ประสาทสัมผัส ผู้หญิงจึงเคยชินกับการใช้อารมณ์ ความรู้สึก ยากที่จะควบคุมตนด้วยการใช้เหตุผล กลายเป็นคนอ่อนแอ และขาดบุคลิกภาพที่ดี

หากจะพิจารณาจากความจริงที่ว่าบุคลิกภาพของมนุษย์นั้นเป็นผลจากกิจกรรมที่เขาทำแล้ว วิธีการดำรงชีวิตของผู้หญิงซึ่งคับแคบ จำเจ น่าเบื่อ ถูกจำกัดอยู่แต่ในบ้าน ไม่มีงานที่ต้องใช้ความคิดสติปัญญาจึงไม่มีโอกาสได้พัฒนานั้นนอกจากจะทำให้ผู้หญิงจมอยู่กับความไม่รู้ (ignorance) แล้ว มันยังทำให้ชีวิตของผู้หญิงถูกทำลาย (corrupted)

ในการที่เราจะทำให้ผู้หญิงเป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อใคร รับผิดชอบชีวิต ดูแลตัวเองได้ และแสดงความสามารถที่แท้จริงของเธอออกมาได้นั้น โอกาสในการศึกษาที่จะพัฒนาสติปัญญาความสามารถอย่างเท่าเทียมกับผู้ชายนั้นเป็นสิ่งจำเป็น เพราะความเสมอภาคระหว่างเพศในการศึกษานี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงให้สามารถที่จะประกอบอาชีพได้เช่นเดียวกับชาย เพื่อที่จะได้มีอิสรภาพทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมที่เสมอภาคกับชาย

โวลสโตนคราฟท์เห็นว่าผู้หญิงจะต้องเสมอภาคกับผู้ชาย โดยความเสมอภาคอันดับแรกเป็นความเสมอภาคทางโอกาสของบุคคลที่จะพัฒนาสติปัญญา และอันดับรองลงมานั้นเป็นความเสมอภาคในการที่จะไม่ต้องยอมรับความไม่เท่าเทียมกันในทางวัตถุ

³ Dale Spender (ed.), *Feminist Theorists : Three Centuries of Key Women Thinkers*. (New York : Pantheon Books, 1983), pp., 46-47.

ผู้หญิงแบบใหม่ในทัศนะของโวลสโตนกราฟท์จะต้องเป็นผู้ที่มีการศึกษา เป็นอิสระ สามารถเลี้ยงดูตนเอง และหากจะแต่งงานก็แต่งเพราะความรัก เธอเห็นว่าผู้หญิงที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจะเป็นแม่ของลูกและเป็นเพื่อนชีวิตของสามีที่ดีกว่าผู้หญิงในอดีตที่เป็นเหมือนเทพธิดาผู้บริสุทธิ์แต่ไม่มีความคิดสติปัญญาและต้องพึ่งพาผู้อื่น

ในเรื่องการแต่งงานนั้น โวลสโตนกราฟท์เห็นว่าควรจะต้องเป็นการแต่งงานที่เสมอภาค คือทั้งสามีภริยาอยู่ร่วมกันแบบเพื่อน (companionate marriage) ต่างฝ่ายต่างเป็นอิสระเท่าเทียมกัน และต่างก็มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบภายในบ้านและก็ทำหน้าที่ของตน คือชายในฐานะผู้เลี้ยงดูครอบครัว หญิงในฐานะผู้ดูแลบ้านที่ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นเป้าหมายในตัวเอง คือ มีความสามารถในการดูแลตัวเอง โดยการมีงานทำ มีรายได้ของตนเอง เพื่อที่ผู้หญิงจะได้ไม่ใช้การแต่งงานเป็นวิถี (means) ทางเดียวที่จะสร้างความมีหน้ามีตาและหลักฐานให้กับตนเอง และจะได้ไม่ต้องพึ่งพา ขึ้นต่อสามี หรือทรัพย์สินสมบัติของสามี และในทางกฎหมาย ภริยาจะเป็นบุคคลผู้เสมอภาคทั้งในด้านสิทธิและความรับผิดชอบ เพื่อที่ภริยาจะได้รับการยอมรับและนับถือในฐานะที่มีคุณค่าเท่าเทียมกับสามี ไม่ใช่เป็นเพียงภริยาและแม่เท่านั้น โวลสโตนกราฟท์เชื่อว่ารูปแบบของการแต่งงานที่เปลี่ยนไปเช่นนี้จะทำให้เรามีการแต่งงานและครอบครัวที่ดีขึ้น

สิ่งที่โวลสโตนกราฟท์เน้นมากก็คือความจริงที่ว่าผู้หญิงที่มีสติปัญญา (rational creatures) และเป็นอิสระ (free beings) เช่นเดียวกับผู้ชาย ผู้หญิงจะต้องได้รับการยอมรับและการปฏิบัติต่อในฐานะที่เป็นผู้เสมอภาคในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ การแต่งงาน สิทธิทางการเมือง สิทธิทางกฎหมาย และฐานะทางสังคม

ความคิดเห็นของโวลสโตนกราฟท์นั้นก็คือการเรียกร้องความเสมอภาค (equality) และการเป็นอิสระ (independence) แต่ปัญหาก็คือสิทธิที่เสมอภาคนั้นจะมืออยู่ควบคู่กับการแต่งงานและครอบครัวอย่างไร ในประเด็นนี้ โวลสโตนกราฟท์กล่าวว่า แม้ว่าเธอจะเชื่อว่าผู้หญิงจำเป็นจะต้องเป็นอิสระพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่งจึงจะสามารถเป็นผู้ที่มีคุณธรรมที่แท้จริง เป็นภริยาและเป็นแม่ที่ดีได้ แต่เธอก็ยอมรับว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ยังจะต้องรับบทบาทของภริยาและแม่ และการทำหน้าที่ในครอบครัวอย่างสมบูรณ์ แท้จริงแล้ว โวลสโตนกราฟท์ไม่ต้องการที่จะดึงสตรีออกมาจากครอบครัว เธอยังให้ความสำคัญกับบทบาทดั้งเดิมของผู้หญิงในฐานะภริยาและแม่ แต่ก็เห็นว่างานบ้านนั้นจะต้องไม่ใช่ทั้งหมดของชีวิต มันควรจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิตและเป้าหมายของผู้หญิงในฐานะเป็นมนุษย์นั้นอาจ

จะบรรลุได้โดยไม่จำเป็นจะต้องเป็นการทำหน้าที่ของภริยาและแม่ เพราะงานที่เป็นพื้นฐาน และมีความสำคัญเป็นอันดับแรกของผู้หญิงนั้นคืองานในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่จะต้องพัฒนา ในเรื่องของปัญญาและคุณธรรม ทำสิ่งที่เป็นศักยภาพของเธอให้เป็นจริง และให้การมีอยู่ ของเธอขึ้นเป็นการดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นเป้าหมายในตัวเอง

แม้ว่าโดยทางหลักการแล้วโวลสโตนคราฟท์จะเห็นว่าผู้หญิงจะต้องตัดสินใจชีวิต ของตนเองเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเอง แต่ในทางปฏิบัติ งานเขียน "การพิทักษ์สิทธิสตรี" นั้น เธอตั้งใจเขียนให้ผู้ชายอ่านและก็เรียกร้องให้ผู้ชายช่วยปลดปล่อยผู้หญิงออกจากความ พึ่งพา ซึ่งหากดูเผินๆ แล้วก็เหมือนกับว่าความคิดของโวลสโตนคราฟท์ไม่สอดคล้อง แต่ หากจะพิจารณากันตามความเป็นจริงแล้ว ผู้เขียนค่อนข้างจะเห็นด้วยกับทัศนะของ แนนน้อย ปัญจพรรค์ที่ว่า "เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าผู้ชายเองนั้นก็มีส่วนช่วยส่งเสริมสิทธิสตรีได้มาก สิทธิสตรีจะได้มา มาก-น้อย ยาก-ง่าย แต่ไหนก็อยู่ที่ผู้ชายมีส่วนครึ่งหนึ่ง และหากดูจริง ๆ แล้ว จะกว่าครึ่ง เพราะผู้ชายมีจำนวนมากกว่าผู้หญิงในการรับผิดชอบกลไกทางเศรษฐกิจ สังคม แม้แต่องค์กรทางวัฒนธรรมในสังคมทั้งหมด"⁴

5.3 จอห์น สจิวต์ มิลล์

จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill, ค.ศ. 1806-1873) เป็นนักปรัชญาชาว อังกฤษที่สนับสนุนความคิดเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ เขาเป็นผู้ที่มีความคิดก้าวหน้า และแตกต่างจากคนอื่นในยุคเดียวกันในเรื่องฐานะและสถานภาพของสตรี การแต่งงาน กฎหมายการหย่าร้าง สิทธิของสตรีในการศึกษา สิทธิของสตรีในการลงคะแนนเสียง และ ความอยุติธรรมในการปฏิเสธสิทธิมนุษยชนของสตรี อีกทั้งยังยืนยันหยัดในการเรียกร้องและ สนับสนุนให้สตรีเสมอภาคเท่าเทียมบุรุษ

เมื่อมิลล์ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกรัฐสภาใน ค.ศ. 1865 เขาได้เป็นปากเป็นเสียง ให้กลุ่มที่เคลื่อนไหวเพื่อสิทธิในการออกเสียงของสตรีในอังกฤษ และการแปรรูปกติกาการ ปฏิรูปกฎหมายฉบับปี ค.ศ. 1867 ของเขาก็ได้ทำให้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางใน ประเด็นเรื่องสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของสตรี

⁴ ทัศนะของแนนน้อย ปัญจพรรค์ ในคอลัมน์ ทัศนะ ใน สตรีทัศน์, ปีที่ 1 ฉบับที่ 3, สิงหาคม- ตุลาคม 2526, หน้า 12.

ในหนังสือ "การทำผู้หญิงให้เป็นข้อยู่ในอำนาจ" (The Subjection of Women) มิลล์ได้ประยุกต์ปรัชญาประโยชน์นิยม⁵ (Utilitarianism) ของเขาเข้ากับการวิเคราะห์สถานภาพและปัญหาของสตรี และชี้แนะให้มีการเคลื่อนไหวในทางกฎหมายบ้านเมืองเพื่อที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยความคิดของมิลล์ในหนังสือเล่มนี้ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากแฮเรียต เทย์เลอร์ (Harriet Taylor) ผู้เป็นภริยาที่เสียชีวิตไป

จากพื้นฐานความคิดในเรื่องธรรมชาติ (nature) ของมนุษย์ของมิลล์ที่ว่า มนุษย์นั้นดีโดยธรรมชาติ และอิสระเสรีภาพนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เนื่องจากเสรีภาพนั้นเป็นที่มาเป็นมูลเป็นรากของความสุขและความก้าวหน้า มนุษย์จะไม่สามารถมีความสุขที่แท้จริงหากขาดเสียซึ่งเสรีภาพ

มิลล์ได้ใช้ความคิดในการกำหนดคุณค่าของมนุษย์บนพื้นฐานของเสรีภาพ (freedom) และความมีเหตุผล (rationality) นี้เป็นคำอธิบายที่สำคัญในการเรียกร้องความยุติธรรมให้ผู้หญิงได้มีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมผู้ชาย เพราะว่าโดยพื้นฐานแล้วมนุษย์ทั้งชายและหญิงนั้นมีคุณค่าเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน

มิลล์เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ไม่เท่าเทียมกันนี้เป็นความอยุติธรรม สังคมเราให้อภิสิทธิ์แก่ผู้ชาย เพียงแต่การได้เกิดมาเป็นผู้ชายก็ทำให้เขามีสิทธิเหนือผู้หญิงและเหนือทุกคนที่เป็นอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติโดยไม่ต้องทำอะไรทั้งสิ้น มิลล์เชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายหญิงอย่างที่เป็นอยู่ คือการที่เพศหนึ่งต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองและการกดขี่ของอีกเพศหนึ่งนั้นเป็นสิ่งที่ผิด และเป็นตัวการสำคัญที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ และควรที่จะได้เปลี่ยนแปลงเป็นกฎของความเสมอภาคอย่างสมบูรณ์ โดยไม่ยอมให้เพศหนึ่งมีอำนาจหรืออภิสิทธิ์เหนืออีกเพศหนึ่ง

มิลล์บอกว่า โดยทั่วไปแล้วเรามักจะเห็นและเชื่อกันว่าหน้าที่ตามธรรมชาติ (natural vocation) หรือธรรมชาติของผู้หญิงคือการเป็นภริยาและแม่ และเราก็ถือ (โดยที่กักเอา) กันว่าความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิงที่ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้ชาย (subordination) อันเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคและอยุติธรรมนี้เป็นของแท้ คือเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ

⁵ หลักการของประโยชน์นิยมก็คือ การคำนึงถึงประโยชน์อันเป็นผลที่จะเกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกและการตัดสินใจ สำหรับมิลล์ เขาถือว่าสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับสังคมก็คือสิ่งที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดสำหรับคนจำนวนมากที่สุด.

(natural) ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วมันเป็นของปลอม (artificial) เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น กำหนดขึ้น และเป็นผลทั้งจากการบังคับและการกระตุ้นที่ไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ⁶

แต่เนื่องจากว่าความคิดในเรื่องธรรมชาติหน้าที่ของสตรีนั้นได้เป็นเช่นนี้มานานจนเป็นประเพณีและได้ฝังรากลึกลงไปมากจนเชื่อกันว่า สิ่งที่ถูกปฏิบัติกันอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะเป็นไปตามธรรมชาติ⁷ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการแก้ไขให้มีความเสมอภาคระหว่างเพศจึงเป็นสิ่งที่มิลล์เล็งเห็นว่าต้องทำด้วยความยากลำบาก

ในทัศนะของมิลล์ ผู้หญิงเป็นชนชั้น (class) ที่เป็นข้อยู่ภายใต้อำนาจชาย การที่ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้ชาย (subordination) นี้เป็นรูปแบบหนึ่งของระบบทาส แต่ก็มีความแตกต่างกันตรงที่ว่าทาสโดยทั่วไปนั้นเป็นเนื่องจากการบังคับ แต่ผู้หญิงเป็นทาสที่สมัครใจและยินยอมที่จะเป็นทาสผู้ชายทั้งทางความคิดและจิตใจตลอดชีวิต⁸

และที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการที่สังคมได้หลอหลอมมาให้ผู้หญิงเป็นผู้ที่พร้อมรับบทบาทของการเป็นผู้บริการรับใช้ผู้ชาย ผู้หญิงไม่ได้มีชีวิตของตนเอง เธอถูกทำให้เชื่อว่าเธอมีหน้าที่ที่จะต้องอยู่เพื่อคนอื่น⁹ ชีวิตของเธอขึ้นอยู่กับผู้อื่น ความสุขความสำเร็จแห่งชีวิตของผู้หญิงนั้นจึงเป็นความสุขที่ขึ้นอยู่กับผู้อื่นและผ่านทางผู้อื่น คือขึ้นอยู่กับความสุขและความสำเร็จของสามีและลูก

ในเรื่องของการแต่งงาน มิลล์ต่อต้านกฎหมายการสมรสในรูปแบบที่ให้อำนาจสามีอย่างสิ้นเหลือ แต่ริตรอนเสรีภาพของฝ่ายภริยา มิลล์เห็นว่ากฎหมายได้ให้อำนาจสิทธิ์ขาดอย่างเต็มที่¹⁰ (absolute power) กับชายผู้เป็นสามีที่จะกระทำรุนแรงเช่นใดก็ได้กับภริยาของตน โดยที่กฎหมายและสังคมจะไม่เข้าไปมีบทบาทหรือเกี่ยวข้องเลย ยกเว้นแต่ในกรณีที่ทำจนถึงตายเท่านั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับหรือสมยอมให้มีการกระทำรุนแรงต่อสตรีได้ภายในครอบครัว การให้อำนาจที่มากเกินไปโดยปราศจากเงื่อนไข หาก

⁶ John Stuart Mill, "The Subjection of Women" in Mary Briody Mahowald (ed.), *Philosophy of Women*. (Indianapolis, Hackett Publishing Company, 1983), p. 49.

⁷ สิ่งใดที่เป็นไปตามธรรมชาตินั้น คนโดยทั่วไปจะถือว่าเป็นความถูกต้อง คือนิยามธรรมชาติว่าเท่ากับความถูกต้อง

⁸ J.S. Mill, *The Subjection of Women*, op.cit., p. 48.

⁹ เฟิงฮ้าง.

¹⁰ เฟิงฮ้าง, หน้า 52.

ชายผู้เป็นสามีใช้อำนาจนั้นในทางร้าย มันก็จะเป็นผลเสียและเป็นความทุกข์อย่างยิ่งสำหรับหญิงผู้เป็นภรรยา

สำหรับผู้หญิง หากจะมองไปแล้วชีวิตการแต่งงานนั้นก็เหมือนกับการมีนายของชีวิตนั่นเอง หากผู้หญิงคนใดโชคร้ายชีวิตการแต่งงานไม่เป็นอย่างที่คาดหวัง หากเธอได้เจ้านายที่ไม่ดี ทำทารุณร่างกายและจิตใจ เธอก็จำเป็นต้องก้มหน้ารับชะตากรรมนั้นตลอดไป มิลล์มองว่าสภาพการณ์เช่นนี้เป็นการโหดร้ายมากเกินไป ผู้หญิงควรจะมีโอกาสที่จะเปลี่ยนนายเพื่อหานายที่ดีได้ อย่างไรก็ตาม มิลล์ไม่ได้ต้องการพูดถึงการหย่าร้างหรือการแต่งงานใหม่ สิ่งที่มีลล์ต้องการจะพูดก็คือ สำหรับคนที่ไม่ทำอะไรนอกจากความเป็นทาส การได้มีโอกาสในการเลือกที่จะให้ความเป็นทาสนั้นแก่ผู้ใดนั้นแม้จะไม่เพียงพอแต่ก็ดูจะเป็นการแบ่งเบาได้บ้าง เพราะไม่เช่นนั้นแล้วในกรณีที่ชีวิตการแต่งงานไม่ประสบผลสำเร็จ มันก็อาจจะเหมือนนรกบนโลกสำหรับผู้หญิงนั่นเอง¹¹

มิลล์เห็นว่าการแต่งงานนั้นควรจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคทางกฎหมายของคู่สมรส แม้ว่าความเสมอภาคดังกล่าวจะไม่ได้เป็นเงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับความเสมอภาคที่ยุติธรรมอย่างที่สุด แต่มันก็จัดได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับความสุขในชีวิตครอบครัวและการปลูกฝังศีลธรรม เพราะในสังคมที่เสมอภาคนั้น คุณธรรมย่อมจะเป็นคุณธรรมสำหรับทุกคน เป็นศีลธรรมที่เสมอภาค ไม่ใช่ศีลธรรมในรูปแบบของคำสั่งและการต้องเชื่อฟัง (command and obedience) อันเป็นศีลธรรมของการยอมตนอยู่ภายใต้ผู้อื่น (morality of submission)

มิลล์ชี้ว่าเราจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงในเรื่องกฎหมายการสมรส (law of marriage) ที่ไม่ปฏิบัติต่อผู้หญิงในฐานะที่เสมอภาคกับผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นการให้อำนาจสามีอย่างสูงสุดโดยไม่มีเงื่อนไข (absolute power) สัญญาการแต่งงาน (marriage contract) ที่ไม่เสมอภาคให้เป็นไปในลักษณะที่ยุติธรรม คือให้การปกครองคนในครอบครัวนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกับที่เราปกครองคนในรัฐ คือให้เสมอภาค และให้ภริยามีสิทธิในทรัพย์สินของครอบครัวและสินทรัพย์ที่เธอหามาได้ เพราะการขาดสิทธิเหล่านี้ในทางกฎหมายนั้นก็คือการวางแนวทางเพื่อให้ผู้หญิงยังคงอยู่ในสภาพที่ไม่เสมอภาคในครอบครัวนั่นเอง

¹¹ เฟ็งอ้าง, หน้า 51.

สำหรับในด้านชีวิตในสังคม มิลล์เห็นว่าผู้หญิงควรได้รับสิทธิทางสังคมเท่าเทียมกับผู้ชายในฐานะเป็นพลเมืองของรัฐ ผู้หญิงควรจะได้มีโอกาสในการศึกษา ฝึกความสามารถ มีโอกาสในการทำงาน และได้รับความสำเร็จในการทำงาน มีบทบาท มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโลกภายนอกได้เช่นเดียวกับชาย

มิลล์เชื่อว่าผู้หญิงมีความสามารถในการเรียนรู้ การปฏิบัติ การทำกิจกรรม และอาชีพการงานต่าง ๆ ได้มากมายเช่นเดียวกับผู้ชาย หากผู้หญิงได้รับการศึกษาที่เสมอภาค และได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถอันเป็นศักยภาพของตนในฐานะมนุษย์ ผู้หญิงจึงควรจะต้องมีความเสมอภาค มีเสรีภาพในการที่จะใช้ชีวิตใช้ความสามารถไปในแนวทางที่เธอต้องการ อันจะทำให้ผู้หญิงมีความสุขมากขึ้น และถ้าหากว่าผู้หญิงส่วนใหญ่จะชอบชีวิตในบ้าน (domestic life) และมีเพียงจำนวนน้อยที่จะเข้ามาแข่งขันกับผู้ชายในด้านอาชีพการงาน เราก็ไม่อาจใช้มันเป็นข้ออ้างในการกีดกันไม่ให้ผู้หญิงได้มีสิทธิแสวงหาความสำเร็จในอาชีพการงานและทำประโยชน์ให้กับสังคม เราควรเปิดโอกาสที่เสมอภาคให้กับผู้หญิง แต่การที่เขาจะใช้โอกาสนั้นหรือไม่ มันเป็นคนละประเด็นกัน และถ้าหากว่าผู้หญิงมีความสามารถที่ด้อยกว่าผู้ชายในด้านอาชีพการงาน มันก็ยังไม่มีความจำเป็นใดเลยที่เราจะต้องมีข้อห้ามหรือขัดขวาง เพราะในการแข่งขันกันนั้นผู้ที่ไม่มีความสามารถย่อมจะถูกคัดออกอยู่นั่นเอง เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นกรณีใด เราก็ไม่มีข้ออ้างที่จะไม่ให้ผู้หญิงได้เข้ามาพิสูจน์ตนเอง

ในตอนท้ายของงานเขียนของเขา มิลล์ได้พยายามแสดงให้เห็นว่า การปลดปล่อยสตรีให้เป็นอิสระและเสมอภาคกับบุรุษนั้นจะเป็นผลดี โดยในจุดนี้มีลล์ได้นำหลักการของประโยชน์นิยม คือการอ้างถึงความสุขในปริมาณมากที่สุด (The Greatest Happiness Principle) มาใช้ในการให้เหตุผลสนับสนุนเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศอันจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของมนุษย์นั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม

ข้อโต้แย้งในเชิงประโยชน์นิยมของมิลล์ก็คือการให้เหตุผลว่า การให้ผู้หญิงมีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพที่อยู่ในตัวในฐานะมนุษย์ โดยการให้ผู้หญิงได้รับการเลี้ยงดู การศึกษาเช่นเดียวกับผู้ชาย และให้ผู้หญิงได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเสรีตามที่ต้องการ นั้น นอกจากจะเป็นการแสดงออกถึงเสรีภาพและศักดิ์ศรีของสตรีแล้ว มันยังจะทำให้ผู้หญิงได้มีสิทธิในงานชนิดเดียวกับผู้ชาย ซึ่งก็จะทำให้ปริมาณของพลังความสามารถทางสติปัญญาที่จะเป็นประโยชน์สำหรับมนุษยชาตินั้นมากขึ้นอีกเท่าตัว อีกทั้งจะก่อให้เกิดความสุขใน

ปริมาณที่มากกว่า ซึ่งก็จะเป็นผลดีอย่างใหญ่หลวงต่อสังคมโดยรวม¹² และหากจะมองไปในอีกด้านหนึ่ง การให้สตรีได้มีเสรีภาพและโอกาสที่เท่าเทียมกันในแง่หนึ่งมันจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ชายได้พยายามพัฒนาความสามารถของตนให้สูงขึ้นเนื่องจากจะต้องมีการแข่งขันกันมากขึ้นด้วย

นอกจากนั้นแล้ว การให้ความเสมอภาคของชายและหญิงนั้นยังจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาดีขึ้น ซึ่งก็ย่อมก่อให้เกิดความสุขในปริมาณที่มากขึ้น เนื่องจากความสุขในชีวิตสมรสนั้นขึ้นอยู่กับการมีคู่ชีวิตที่มีภูมิปัญญาและความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในแนวเดียวกัน สำหรับมิลล์แล้วการแต่งงานที่จะเป็นผลดีแก่ทั้งผู้ชายผู้หญิงและก่อให้เกิดความสุขมากที่สุด ซึ่งจะถือว่าเป็นการแต่งงานในอุดมคติ¹³ นั้นจะต้องเป็นการอยู่ร่วมกันของหญิงชายที่เสมอภาคกันทั้งในทางสิทธิ เสรีภาพ ความสามารถและคุณธรรม เป็นการแต่งงานที่แต่ละฝ่ายต่างก็สามารถเข้ากันได้ทั้งในเรื่องความคิด ความเห็น รสนิยม และสามารถที่จะชื่นชมคู่สมรสของตนด้วยความภาคภูมิใจ โดยต่างฝ่ายต่างก็มีการพัฒนาเติบโต เป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตาม สามารถช่วยเหลือกัน เป็นแรงเป็นกำลังของกันและกันได้ในทุกๆ ด้าน

มิลล์ได้ชี้ให้เห็นถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากการแต่งงานที่ไม่เสมอภาคกันระหว่างชายหญิงโดยเฉพาะในกรณีที่ฝ่ายที่ด้อยกว่าทั้งในทางการศึกษา ความสามารถ บุคลิกลักษณะนั้นเป็นฝ่ายหญิง และฝ่ายชายก็ไม่ช่วยเหลือเธอให้พัฒนาขึ้นสู่ระดับที่เท่ากันแล้ว ผลเสียก็จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะกับฝ่ายที่เหนือกว่าเอง เพราะการปิดกั้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานั้นย่อมทำให้การพัฒนาไม่ก้าวหน้าหรือหยุดชะงักก็ได้ การที่ฝ่ายชายที่กำลังประสบความสำเร็จก้าวหน้ามาใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับผู้ที่ด้อยกว่าตนอย่างใกล้ชิดนั้นย่อมทำให้การพัฒนาของเขาช้าลง เพราะในความเป็นจริงแล้วคนเรายากที่จะพัฒนาหากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ส่งเสริมและขาดแรงกระตุ้น การมีภริยาที่ไม่สามารถเป็นคู่คิดได้นั้นก็เท่ากับเป็นการขาดแรงช่วยแรงผลักดันที่จะทำให้ก้าวต่อไปข้างหน้า และการหยุดอยู่กับที่นั้นเมื่อถึงจุดหนึ่งมันก็คือการเสื่อมหรือถอยหลังนั่นเอง

¹² เฟ็งอ้าง, หน้า 61.

¹³ เฟ็งอ้าง, หน้า 63.

กล่าวโดยสรุป สิ่งสำคัญที่สุดที่มิสล์ต้องการแสดงให้เห็นก็คือการให้มนุษย์ทั้งสองเพศอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันนั้นจะเป็นผลดีอันใหญ่หลวงแก่ตัวมนุษย์เอง กล่าวคือ การให้สตรีหลุดพ้นจากความไม่เสมอภาคในทุกๆ ทาง ทั้งในทางกฎหมาย การศึกษาอาชีพ และสังคมนั้น นอกจากจะเป็นผลดีแก่สังคมโดยรวมแล้ว ผลดีที่สุดที่จะเกิดขึ้นนั้นก็คือความสุขในส่วนของผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากการมีชีวิตที่ต้องขึ้นอยู่กับผู้อื่นและอยู่ภายใต้ผู้อื่นมาเป็นชีวิตที่มีเสรีภาพสามารถที่จะดำรงชีวิตและใช้ความสามารถตามที่ต้องการได้ มิสล์เห็นว่าเสรีภาพนั้นสัมพันธ์กับความสุข ด้วยเหตุที่เสรีภาพนั้นเป็นทั้งความต้องการขั้นพื้นฐาน เป็นทั้งคุณค่าและองค์ประกอบที่สำคัญของความ เป็นมนุษย์และความสุขของบุคคล¹⁴

5.3 เบ็ตตี ฟรีเดิน

เบ็ตตี ฟรีเดิน (Betty Friedan, 1921-) เป็นสตรีชาวอเมริกันผู้ก่อตั้งองค์กรสตรีแห่งชาติ (The National Organization for Women) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียกร้องสิทธิสตรีที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1966 งานเขียน "มายาคติแห่งหญิง" (The Feminine Mystique) ของเธอซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1963 อันมีความสำคัญและมีชื่อเสียงในระดับชาตินั้นได้รับแรงบันดาลใจจากหนังสือ "เพศที่สอง" (The Second Sex) ของซีโมน เดอ โบวัวร์ นั้นได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาสำคัญของผู้หญิงนั้นไม่ใช่ปัญหาเรื่องเพศ แต่เป็นปัญหาเรื่องเอกลักษณ์ความเป็นตัวของตัวเอง (human identity) และพัฒนาการการเติบโตของผู้หญิงที่หยุดชะงักนั้นถูกกำหนดให้เป็นเช่นนั้นด้วยมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงที่ว่า เป้าหมายหรือความพึงพอใจความสำเร็จของสตรีนั้นขึ้นอยู่กับความเป็นภรรยาและแม่ และคุณค่าของชีวิตสตรีนั้นอยู่ที่การมีครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความสุขความสำเร็จของผู้หญิงขึ้นอยู่กับสามีและลูก ส่วนฐานะที่ด้อยกว่าของสตรีนั้นก็ได้กลายเป็นที่ยอมรับกันว่าปกติโดยสถาบันต่างๆ

งานเขียนดังกล่าวของฟรีเดินได้มีบทบาทในการปลุกสำนึกของสตรีและทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิดในกลุ่มแม่บ้านชาวอเมริกันในระหว่างต้นทศวรรษที่ 1960 โดยทำให้ผู้หญิงที่เป็นภรรยาเหล่านั้นได้ตระหนักและเริ่มเห็นวาทะและสถานะ

¹⁴ เฟิ่งอ้าง, หน้า 79.

ของตานั้นไม่ควรจะถูกจำกัดอยู่กับงานบ้าน การรับใช้สามีและลูกเท่านั้น ผู้หญิงควรจะ
เป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจที่จะมีบทบาทที่นอกเหนือไปจากการดูแลบ้านและครอบครัว
ดังที่เคยเป็นมา ซึ่งทัศนคติดังกล่าวก็มีผลต่อการเคลื่อนไหวเพื่อความเสมอภาคระหว่าง
เพศของกลุ่มสตรีในสหรัฐอเมริกา

กล่าวได้ว่า ฟรีเด็นนั้นเป็นตัวแทนของเสียงร้องและความอัศจรรย์ของผู้หญิงชนชั้น
กลางจำนวนมากที่พบว่าชีวิตของเธอที่ว่างเปล่า ไม่สมบูรณ์ เหมือนกับเธอที่ไม่มีตัวตน¹⁵
กล่าวคือ การใช้ชีวิตตามอุดมคติของผู้หญิงอเมริกันโดยทำตัวเป็นแม่พระ เลี้ยงดูอบรมลูก
ดูแลช่วยเหลือสามีให้ประสบความสำเร็จในอาชีพ และเป็นที่พิทักษ์ทางอารมณ์และทาง
เพศสำหรับชายผู้เป็นสามีในขณะที่ต้องทำตัวให้สวยงามอยู่เสมอ เพราะถือกันว่าเป็นบท
บาทตามธรรมชาติของผู้หญิงนั้นได้ทำให้พวกเธอรู้สึกว่างเปล่า และแม้ว่าพวกเธอจะไม่
ชอบไม่มีความสุขกับบทบาทของการทำหน้าที่เป็นลมใต้ปีก เธอก็ต้องทำใจให้ยอมรับการ
ถือปฏิบัติเช่นนั้นของสังคมโดยดูขง

ฟรีเด็นคิดว่าผู้หญิงควรจะมียุติชีวิตที่เลือกได้ มีเสรีภาพในการเลือกชีวิตของตนเอง
เธอเชื่อว่าความสามารถที่จะดำเนินชีวิตตามวิถีของเสรีภาพนั้นเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ ไม่
ใช่คุณลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะของชายหรือหญิง ดังนั้น หากผู้หญิงต้องการจะทำให้
คุณค่าในฐานะมนุษย์ที่แฝงอยู่ภายในของตนเป็นจริง ผู้หญิงจะต้องเลิกที่จะเห็นภาพลักษณ์
ของผู้หญิงว่าเป็นเพียงแม่บ้านและแม่ และผู้หญิงจะต้องมีการงานมีอาชีพในสังคม

สิ่งที่ฟรีเด็นโจมตีก็คือภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ถูกปลูกฝังโดยผ่านทางการศึกษา
ของสตรีและทางสื่อมวลชนที่ต้องเป็นหญิง ไม่ใช่เป็นมนุษย์ สิ่งนี้ได้ทำให้ผู้หญิงไม่คิดถึง
ตนเองในลักษณะเดียวกับที่ผู้ชายคิด ทำให้ผู้หญิงไม่แข่งขันกับผู้ชายในด้านการงาน การ
เมือง เพราะผู้หญิงถูกทำให้เชื่อว่าเป้าหมายและความสำเร็จของผู้หญิงนั้นอยู่ที่บ้าน คือ
การดูแลลูกและสามี ผู้หญิงจึงไม่สามารถพอใจและสุขใจกับการทำงานหรือกิจกรรมนอก
บ้านได้โดยไม่รู้สึึกคิดว่าได้ละทิ้งหน้าที่ที่แท้จริงของตน และหากจะมองกันจริงๆ แล้ว ชีวิต
ความรับผิดชอบในบ้านนี้เองทำให้ผู้หญิงไม่สามารถสนองตอบความต้องการพื้นฐานคือ

¹⁵Rosemary Agonito, *History of Ideas on Women*. (New York: Perigee Books, 1977), pp. 378, 381.

เสรีภาพ ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของคนในฐานะมนุษย์ให้เป็นจริง ซึ่งส่งผลเป็นความ
อึดอัด (frustration) กับชีวิตของตน

ฟรีเดินเรียกร้องให้ผู้หญิงปลดปล่อยตนเองจากภาพลักษณ์ของการเป็นแม่บ้าน
เผชิญหน้ากับความเป็นจริง และเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ด้วยการกระทำ โดยการมี
ชีวิตที่มีบทบาทในกิจกรรมนอกบ้านและเริ่มสร้างทางเลือกให้กับตนเอง ทางเลือกหนึ่งอาจ
จะเป็นการศึกษาเพื่อที่จะได้มีอาชีพที่มั่นคง และมีโอกาสสนองความต้องการในชีวิตใน
เรื่องของอาชีพการงานเช่นเดียวกับที่ผู้ชายมีโอกาส คือเป็นการแสวงหาความรู้เตรียม
พร้อมไว้เพื่อกลับเข้าทำงานอีกครั้งเมื่อลูกโตแล้ว วิธีนี้ฟรีเดินเห็นว่าน่าจะดีกว่าการอยู่กับ
บ้านดูแลสามีและลูกไปตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม การทำงานในลักษณะนี้ก็มีข้อจำกัดอยู่
บ้างคืออาจจะทำได้เฉพาะบางอาชีพ นอกจากนั้นแล้วการกลับไปทำงานใหม่อีกครั้งหลัง
จากทิ้งมา 10-15 ปีนี้ แรงงานดังกล่าวจะถูกจัดให้เข้าอยู่ในลักษณะของแรงงานเสริมที่ไม่มี
มีอำนาจต่อรองในโลกของงาน

อีกทางเลือกหนึ่งอาจจะเป็นการงานที่ดีและก้าวหน้าอย่างของผู้ชาย โดยในกรณี
นี้ผู้หญิงจะต้องไม่แต่งงานไม่มีลูกเพราะต้องอุทิศทุกอย่างให้กับงาน จุดนี้เองเป็นความ
แตกต่างระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ผู้หญิงดูเหมือนจะต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง งาน
หรือครอบครัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ก็คงจะมีผู้ทำได้น้อย เพราะผู้หญิงส่วน
ใหญ่ก็ยังต้องการความรักและต้องการมีลูก ในจุดนี้ฟรีเดินได้ชี้ให้ผู้หญิงเห็นว่า แม้ผู้หญิง
นั้นจะเป็นผู้ให้กำเนิด แต่ภาระความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูนั้นไม่ควรที่จะต้องตกอยู่กับผู้
หญิงแต่ผู้เดียว เราควรเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้ โดยให้ผู้ชายและสังคมได้
รับภาระความรับผิดชอบในบทบาทของการเลี้ยงดูเด็กด้วยโดยการจัดการให้มีศูนย์ดูแล
เลี้ยงดูเด็กทั้งในมหาวิทยาลัยและโดยทั่วไป เพื่อที่ว่าผู้หญิงจะได้มีโอกาสที่เสมอภาคใน
การศึกษาและไม่ต้องหลุดออกไปจากสังคมและอาชีพการงานนานเป็นสิบปีเมื่อมีครอบครัว

อย่างไรก็ตาม การที่ฟรีเดินบอกว่าผู้หญิงจะต้องปฏิเสธภาพลักษณ์ของการเป็น
แม่บ้านนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงจะต้องละทิ้งบ้านสามีและลูก ผู้หญิงไม่จำเป็นจะ
ต้องเลือกระหว่างการแต่งงานกับอาชีพ แต่ฟรีเดินเองก็ตระหนักถึงปัญหาในทางปฏิบัติใน
การที่จะประสานครอบครัวกับงานเข้าด้วยกัน

ปัญหาอีกอันหนึ่งที่ฟรีเดินพยายามชี้ให้เห็นก็คือการที่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นวัตถุทางเพศ (sex object) ไม่ใช่บุคคล (person) ดังนั้น ในการเปลี่ยนแปลงและปลดปล่อยตนเองออกจากความไม่เสมอภาคนี้ ผู้หญิงจะต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ทำให้ผู้หญิงนั้นด้อยค่า เพื่อทำให้ตนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ (full people) เช่นเดียวกับผู้ชาย โดยเรื่องหนึ่งที่จะต้องทำก็คือการปลดปล่อยในเรื่องเพศ การกล่าวเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า ผู้หญิงจะต้องอิสระหรือตัดขาดจากเรื่องเพศ

การปฏิวัติทางเพศสำหรับฟรีเดินนั้นไม่ใช่เรื่องของหน้าที่ผู้ชายผู้หญิงจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกันอย่างเสรีโดยไม่คำนึงถึงการแต่งงาน แต่หมายถึงการปลุกผู้หญิงให้ตื่นจากความหลับจากการเป็นฝ่ายรับ จากการถูกมองและปฏิบัติต่อเยี่ยงวัตถุทางเพศ ให้เป็นบุคคลผู้ที่กำหนดความหมายและจุดมุ่งหมายของตนเองอย่างเสรีและมีศักดิ์ศรี¹⁶ ในความเห็นของฟรีเดิน ถ้าหากเราต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงให้ผู้หญิงได้มีอิสระเป็นบุคคลที่เสมอภาคอย่างแท้จริงแล้ว เราจะต้องคิดว่ามันสามารถเปลี่ยนแปลงได้และพูดถึงสิ่งที่เป็นไปได้ การพูดถึงโลกที่ไม่มีเรื่องเพศ การล้มสถาบันการแต่งงาน การไม่ให้มีลูก นั้นเป็นความเพ้อฝันและเป็นการไม่เผชิญกับความเป็นจริง ฟรีเดินคิดว่าเราควรจะต้องพูดถึงแต่สิ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เราต้องยอมรับว่าเราไม่อาจล้มสถาบันการแต่งงาน แต่เราก็ไม่จำเป็นต้องยอมรับการแต่งงานอย่างที่เป็นอย่างอยู่ในขณะนี้ คือการแต่งงานที่มีโครงสร้างแบบที่ผู้ชายเป็นผู้หาเลี้ยง และผู้หญิงเป็นแม่บ้าน

ในจุดนี้เราจะต้องทำความเข้าใจว่า ฟรีเดินไม่ได้บอกว่าผู้หญิงจะต้องปฏิเสธความเป็นแม่ แต่บอกว่าเป็นแม่นั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ผู้หญิงสามารถเลือกได้ มันจึงจะเป็นสิ่งที่น่ายินดี การเป็นแม่โดยถูกบังคับด้วยภาพลักษณ์และบทบาททางชีวภาพ (biological role) โดยผู้หญิงไม่มีทางเลือกอื่นนั้น ฟรีเดินมองว่าเป็นทั้งยาพิษและคำสาป การที่ผู้หญิงถูกคาดหวัง ซึ่งก็เท่ากับการถูกบังคับให้มีชีวิตอยู่เพื่อลูกและสามีนั้นทำให้ผู้หญิงรู้สึกไม่มีความสุขและความพอใจที่ถูกเก็บกดและไม่สามารถแสดงออกได้นั้นในที่สุดมันจะส่งผลร้ายกลับมาที่สามีและลูกในรูปแบบต่างๆ เช่น เด็กถูกละทิ้ง ทบตี เป็นต้น

¹⁶ Betty Friedan, "Our Revolution is Unique" in Mary Briody Mahowald (ed.), *Philosophy of Women*. (Indianapolis, Hackett Publishing Co., 1983), p. 16.

ดังนั้น ในการแก้ปัญหา ผู้หญิงจะต้องทำให้คนอื่นมองและยอมรับเธอในฐานะเป็นบุคคล ผู้หญิงจะต้องเปลี่ยนแปลงตัวเอง ปลดปล่อยตนเองจากความไม่เสมอภาค และเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในทุกๆ ด้านของสังคม ผู้หญิงจะต้องให้ความหมายแก่ตัวเอง โดยไม่ต้องให้ผู้ชายมากำหนดชี้แนะ ผู้หญิงแบบใหม่ (New Woman) นั้นจะต้องเป็นอยู่ดำรงอยู่ในฐานะประชาชน (people) เป็นเบื้องต้น¹⁷ โดยเลือกให้การเป็นแม่เป็นหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และสามารถที่จะทำสิ่งที่สร้างสรรค์ได้หลากหลายเช่นเดียวกับผู้ชาย

สำหรับฟรีเด็นแล้ว เธอไม่คิดว่าผู้หญิงกับผู้ชายจะแตกต่างกันมากเสียจนต่างฝ่ายต่างก็ไม่เห็นว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นมนุษย์เหมือนกัน ฟรีเด็นคิดว่าถ้าหากผู้ชายได้ลองสมมติตัวเองเป็นผู้หญิง เขาจะต้องมีความรู้สึกสำนึกในเรื่องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และหากปัญหาของผู้หญิงถูกละเลยไม่ได้รับการแก้ไข ชีวิตของผู้ชายเองก็จะพลอยได้รับผลไปด้วย เพราะความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายกับเพศหญิงนั้นมันแยกจากกันไม่ออก แต่ผู้หญิงจะไปคาดหวังให้ผู้ชายให้ความเสมอภาคอย่างง่ายๆ ก็คงไม่ได้ ผู้หญิงอาจจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ชายบ้าง แต่ผู้หญิงก็ต้องเป็นฝ่ายที่เริ่มการเปลี่ยนแปลงและลงมือทำด้วยตัวเองเหมือนกับกลุ่มผู้ที่ถูกกดขี่อื่นๆ โดยใช้อำนาจของการกระทำของตนเองนั้นทำให้ผู้หญิงเป็นกลุ่มคนที่ปรากฏและมีบทบาทในสังคมอย่างเสมอภาค

ในความเห็นของฟรีเด็น ผู้ชายนั้นไม่ใช่ศัตรูของผู้หญิง แต่เป็นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการมีความเสมอภาคเพียงครึ่งเดียว (half equality) เช่นเดียวกับผู้หญิง และการปลดปล่อยผู้หญิงให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ เป็นคนเต็มคนนั้น ก็จะเป็นการปลดปล่อยผู้ชายให้เป็นคนอย่างเต็มสมบูรณ์ด้วยเช่นกัน¹⁸

¹⁷ Ibid, p. 14.

¹⁸ ฟรีเด็น หมายถึง การปลดปล่อยในลักษณะของการที่ผู้ชายไม่ต้องทำตัวให้เป็นไปตามภาพลักษณ์ของความเป็นชาย ซึ่งปฏิเสธลักษณะบางอย่างที่ถือเป็นลักษณะที่ดีของมนุษย์ เช่น ความรู้สึกอ่อนโยน ความนุ่มนวลที่ถูกมองว่าเป็นลักษณะของผู้หญิง เป็นต้น